

ները դիտելու հետ է, կըսէ քէ հիմա նոյեմբերի 15ին առաջուան չափ աստուկ չերեւնար : Այս կարծիքէն է նաեւ Պ. Պապինէ Փարիզու անուանի աստեղաբաշխը :

ԵՐԿԱՅՆԱԿԵԱՅ ՄԱՐԳՈՒ ՆԿԱՐԱԳԻՐ.

Հոգակաւոր Հուֆլանտ գերմանացի բժիշկը, որ 1856ին մեռած է, այսպէս կըստորագրէ երկայնակեաց մարդը :

Հասակը միջակ եւ բարեձեւ. դեմքը ոչ այնչափ գունաւոր, վասն զի դեմքին շատ գունաւոր ըլլալը, մանաւանդ պզտիկութեան տեսն, նշան է սակաւակեցութեան. մազերը աւելի խարտեաշ քան քէ սեւ. մարմնոյն մորթը պինդ՝ առանց կարծր ըլլալու. գլուխը միջակ մեծութիւն ունի. անդամներուն վրայ երակները որոշ կերեւան. ուսերն աւելի կտրած են քան քէ տափկած. վիզը շատ երկայն եւ փորը շատ դուրս ընկած չեն. ձեռուները խոշոր են՝ բայց խորունկ ակօսներ չունին. ոտուրներն աւելի լայն են քան քէ երկայն, եւ սրունքը գրեթէ կտր. կուրծքը լայն ու կամարածեւ. ձայնը զօրաւոր եւ քաջանհնչող. երկար ատեն շունչը կրնայ բռնել առանց նեղութեան : Ընդհանրապէս բոլոր անդամոցը մեջ կատարեալ ներդաշնակութիւն մը կըտիրէ. զգայարանքը առանց շատ փափուկ ըլլալու դիւրագգած են. երակին զարնուածքը ծանր եւ միակերպ :

Ստամոքսը զօրաւոր է, ախորժակը բաց եւ մարսողութիւնը դիւրին : Սեղան նստած ատենը վրան ուրախութիւն մը կուգայ. ամեն կերածէն համ կառնու. անոր համար ալ կերակուրի ժամին մօտենալը սիրով կըլիշէ : Ծանր ծանր կուտէ, ջուր քիչ կըխմէ, վասն զի շատ ջուր խմելը աղեաց բորբոքմանը նշան է :

Ընդհանրապէս քաղցրաբարոյ է, կերպը սիրելի, բնութիւնը հաղորդական, ուրախ, զուարթ, դիւրաւ կըսիրէ ու կըլուսայ. ռիսակալութիւն, ատելութիւն եւ բարկութիւն հեռու են իրմէ : Կիրքերը միշտ մեղմ են. քէ որ յանկարծ բարկանայ նէ ալ, ամենեւին չվնասուիր, որովհետեւ օգտակար տաքութիւն մը, շինծու ջերմ մըն է այն եւ ոչ քէ դառնութիւն եւ յուզումն մաղձի : Միշտ զուարճալի բաներու վրայ կուգէ մտածել, բնութիւնն ու ընտանեկան կեանքը շատ կըսիրէ : Փառասիրութիւն եւ ազահորիւն ինչ ըսել է չգիտեր. եւ երկրորդ օրուան պատահելիք բաներուն վրայ

շատ չմտածեր, որպէս զի նոյն օրուան ուրախութիւնը չայլայլի :

ՇԱՆ ՕԳՏԱԿԱՐՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՀԱՌԱՏԱՐՄՈՒԹԻՒՆԸ.

Շան օգտակարութեանն ու հաւատարմութեանը վրայ Փարիզու Սիէքլ օրագրոյն մեջ հետեւեալ պատմութիւնը կըկարդանք :

« Պ. Կարոյոս Լ..., մէկէն 520 ֆրանք առնելիք ունէր, եւ քանի քանի անգամ գնացեր ստակն ուզեր ու միշտ սնոտի խոստմունքներով ձեռնունայն ետ դարձեր էր : Թր մըն ալ վերջի աստիճանի կարօտութենէ ստիպեալ նորէն կերբայ որ ստակն ուզէ. եւ ինչ մեծ ու անակնկալ կըլլայ ուրախութիւնը երբոր պարտապանը կըհանէ մէկէն ձեռքը 500 ֆրանքնոց բուդը մը եւ 20 ֆրանքնոց ոսկի ձեռքը կըղնէ : Թուղքը դրամանոցին մէջ կըղնէ, բիկնոցին գրպանը կըխորէ. ոսկին կըփոխէ՝ մանր ստակ կընէ եւ ճամբան որջափ աղքատ որ հանդիպի՝ ամենուն բան մը կուտայ : Ուշ ատեն այսպէս ուրախութեամբ շուտ շուտ քայելու ժամանակ որպէս զի բոլորովին մուրը չկոխած տուն հասնի, վասն զի տունը Փարիզէն դուրս է եղեր, տէրը կորսնցուցած տղամարաւ սովալլուկ շուն մը քովը կուգայ ու չորս դին ցատքըտելով խեղճ կըբախէ : Կըխոջայ վրան Պ. Կարոյոս, կըբռնէ կըշոյշ գայն ու հետը կառնու որ տուն տանի :

Ճամբան միտքը կուգայ որ կինը կենդանի չսիրեր, ուստի եւ իր հիւրը շատ սիրով պիտի չընդունի. բայց որովհետեւ մուրը կոխեր էր, միտքը կըղնէ քէ կրնայ առանց կեկանը ցուցնելու շունը ներս տանիլ, եւ կամաց կամաց անոր միտքը համոզել որ անտէր խեղճ շունը դուրս չընէ : Բայց տուն կըմտնէ չմտներ, կինը շունը կըտեսնէ ու կըսկսի երկանը երեսն ի վեր պոռալ կանչել որ զիտէ քէ շուն չսիրեր, ինչո՞ւ առեր հետը բերեր է : Խեղճ մարդը կըջանայ ինքզինքը արդարացունել, եւ անոր բարկութիւնը իջեցընելու համար « Ձեա գիտեր, հինգ հարիւր ֆրանք բերի քեզի կըսէ » եւ ձեռքը ծոցը կըխորէ որ դրամաբուդը դուրս հանէ ցուցընէ. գլխուն ձիւն կուգայ երբոր կընայի որ գրապանակը (ճըգտան) ծոցը չկայ, ճամբան ընկեր է :

Այն կորստեան վրայ աւելի կըկատողի կինը, դառն խօսքերով երկանը անհողութիւնը երեսը կըզարնէ, եւ տեսնելով որ շունը անկիւն մը քաշուած անձայն կեցեր կընայէր, վրան կըյարձակի

որ բարկութիւնը իրմէ հանէ. բայց ինչ մեծ կըլլայ զարմանքն ու խնդութիւնը երբ անոր բերնին մէջ կըգտնէ երկանը գրապանակը : Սաստիկ ուրախութենէն կըբռնէ կըպագնէ հաւատարիմ ու օգտակար շնիկը, եւ այնուհետեւ սիրով կըհոգայ ու կըղարմանէ զայն :

ԽՈՐՀՐԳԱԾՈՒԹԻՒՆՔ.

— Գալլախագ քարերնիս իրարու հետ շփենք որպէս զի կայծ հանեն, բայց Աստուծոյ սիրոյն համար ըլլայ՝ իրարու գլուխ չնետենք :

— Կեանքն ալ ծովու ջրոյն պէս դէպ ի երկինք ելլելով միայն կանուշնայ :

— Ամէն մէկ աստղ իր լուսոյն հետ սրտիս մէջ յուսոյ շառաւիղ մը կիջեցընէ :

— Թէ որ շատախօսք մեզի ծածուկ բան մը կըպատմեն այն պայմանաւ որ ուրիշին չըսենք, պատճառն այն է որ իրենք միայն կուզեն ամենուն իմացընել :

— Բարեկամութիւնն որ աշխարհիս վրայ գտնուած ամէն բանէ սակաւագիւտ ու քաղցր է, որ աստուածոց կըգոհեն մարդիկ : — Անձնասիրութեան, շահասիրութեան :

— Առջի բարեգործութիւններդ կըջնջես քե որ հոգջտանիս զանոնք երկրորդ եւ երրորդ բարեգործութեամբք չնորոգել : Հարիւր անգամ բարիք ըրէ տուր, մէկ անգամ մի տար ու մերժէ, այն մերժումը միտք կըմնայ, մեկայնոնք բոլոր կըմոռցուին :

— Ամօթխածութիւնն ու ցօղը շուք կըսիրեն. երկուքն ալ երկրիս լոյսը տեսնելուն պէս երկինք կըվերանան :

— Ո՛րջափ որ իմաստնոյն գիտութիւնը շատնայ, այնջափ ալ իր վրայ ունեցած վստահութիւնը կըպակսի նման արեգական որ ո՛րջափ բարձրանայ՝ այնջափ ալ շուքը կըքիջնայ :

— Բարբարոսի մը անցած ժամանակ աւագի վրայ ձգած ոտքին նշանը տեսնելով կըհաւատայ անաստուածը քե աշխարհիս վրայ կայ անիկայ, եւ չուզեր հաւատայ քե Աստուած կայ որուն ձեռքը բոլոր տիեզերաց վրայ դրոշմուած է :

— Կուգէի ժայռի նման ըլլալ որուն արմատները ծովուն մէջ կըտարածուին, գագաթը երկինքը կընայի ու ոչ երբեք կըտատանի :

— Կուգէի այն բռնեկին նմանիլ, որ ճիւղին վրայ կեցած՝ անոյշ հովէն կորորայ, արեւուն կենսատու ճառագայթները վրան կըզարնեն, եւ երգերուն ձայնը անդադար կապտագոյն երկինքը կըբռջին կեցնէ :

— Վեհ ոգիք միայն կըհասկընան քե ո՛րջափ փառք ու պատիւ է մարդուս բարի ու բարերար ըլլալ :

— Ստով մը յանցանք գոցելը անոր կընմանի որ մէկը բիծն հանեմ ըսելով տեղը խոշոր ծակ մը բանայ :

— Լուսկեաց անմիտ մարդիկ բանալեօք կղպած պարապ դարաններու կընմանին :

ՕՐԷՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ԱՐԲԵՑՈՒԹԵԱՆ.

Շուետի երկրին մէջ երբոր մէկը զինովնայ ու դուրսը հասարակաց տեղ մը գտնուի, առաջին անգամուն 15 ֆրանք տուգանք կուտայ. երկրորդ անգամուն 30 ֆրանք. իսկ երրորդ ու չորրորդ անգամուն պատիժներն աւելի խիստ են. ոչ միայն աւելի ստակ կուտայ, այլ նաեւ հասարակաց ընտրութիւններուն մէջ քուէ ձգելու եւ ընտրուելու կարողութիւնը կըկորսընցընէ, ու զինովութեանը յաջորդ կիրակին իր քաղի եկեղեցւոյն դրան առջեւը ցցի մը կապուած կըկենայ : Հինգերորդ անգամուն զգաստութեան տուն մը կըդրուի ու վեց ամիս չարաչար կաշխատի : Վեցերորդ անգամուն բանտ կերթայ :

Գինովութեան յորդորողն ալ 15 ֆրանք տուգանք ունի. եւ քե որ զինովցուցածը չափահաս չէ՝ տուգանքը կրկին կըլլայ :

Գինով եկեղեցականէն պատարագելու իշխանութիւնը կառնեն. տէրութեան պաշտօնի մէջ գտնուող աշխարհականն ալ պաշտօնէն կըձգուի :

Ոչ երբեք մէկը զինովութեանը պատճառաւ կընայ ըրած յանցանքէն արդարանայ :

Գինովութեամբ մեռած մարդը հասարակաց գերեզմանունը չբաղուի :

ԿՇՈՒ ԵՐԿՐԻ.

Երկիրս կըկշռէ

6,700000,000000,000000,000000 հազարկրամ կամ

4,460250,000000,000000,000000 քաշ (օգգա) :